

Äidinkieli ja kirjallisuus**ÄI 1: Kieli, tekstit ja vuorovaikutus**

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- **Teoria:** tekstikäsitteiden syventäminen ja tekstilajien eri tehtävät
- **Harjoittelu:** Kirjoitetaan erilaisia tekstejä ja tutustutaan niiden erityispiirteisiin. Portfolio mahdollinen.

ÄI 2: Tekstien rakenteita ja merkityksiä

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- **Teoria:** tekstuaaliset keinot, kirjoittaminen prosessina ja informatiivisen puheen rakentaminen
- **Harjoittelu:** Oman tekstin prosessointia ja tiedonhankintaa.

ÄI 3: Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- **Teoria:** proosan, lyriikan ja draaman erittelyä ja tulkintaa
- **Harjoittelu:** Eritellään ja tulkitaan kirjallisuuden lajeja. Kirjoitetaan yksi laaja analyysi.

ÄI 4: Tekstit ja vaikuttaminen

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- **Teoria:** vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, argumentaatio ja media vaikuttajana
- **Harjoittelu:** argumentaatioanalyysi, mielipideteksti ja kantaa ottava puheenvuoro

ÄI 5: Teksti, tyyli ja konteksti

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- **Teoria:** kaunokirjallisuuden eri aikakaudet ja tyylit, kielen tyylikeinot
- **Harjoittelu:** kaunokirjallisten tekstien tarkastelua ja oman tyylin hiontaa, portfolio mahdollinen

ÄI 6: Kieli, kirjallisuus ja identiteetti

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- **Teoria:** Suomen kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa
- **Harjoittelu:** suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teemoja ja teoksia

ÄI 7: Puheviestinnän taitojen syventäminen

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- **Teoria:** erilaiset vuorovaikutustilanteet
- **Harjoittelu:** esiintymis- ja ryhmäviestintätaitojen harjoittelua, kurssin käyneillä mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen puheviestinnän päättökokeeseen

ÄI 8: Tekstitaitojen syventäminen

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- **Teoria:** tekstilajien ja -tyyppien kertaus, vastustekstin rakentaminen
- **Harjoittelu: Tekstitaidon yo-kokeeseen valmentava kurssi**

ÄI 9: Kirjallisuus ja nykykulttuuri

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- **Teoria:** perehtyminen kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen
- **Harjoittelu: Äidinkielen yo-esseekokeeseen valmentava kurssi**

ÄI 10: Medialukutaito

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / suoritusmerkintä
- **Teoria:** mediatekstien taustat, tavoitteet ja kriittinen arviointi
- **Harjoittelu:** media-aiheiden käsittelyä; lisäksi opiskelija tutkii valitsemaansa media-aihetta joko yksin tai ryhmässä ja esittelee työnsä tuloksen muille

ÄI 11: Ilmaisutaito

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / suoritusmerkintä
- kurssilla vahvistetaan itseilmaisun taitoja erilaisin äänenkäytön, liikkeiden, tunnetilojen ja aistituntumusten harjoituksin
- improvisaatioita ja mahdollisesti jokin isompi produktio
- Tervetuloa heittäytymään! :-)

AI 12: Kirjallisuuden maailmassa   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä   • Kurssi on tarkoitettu kaikille kirjallisuudesta innostuneille.   • Syvennetään kirjallisuuden käsittelyn taitoja lukemalla ja keskustelemalla kirjallisuudesta.   • Kurssi voidaan pitää myös lukupiirityyppisenä tai osittain verkkokeskusteluina.
AI 13: Kielenhuollon tukikurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / suoritusmerkintä   • Kurssilla kerrataan harjoituksin peruskielioppi.
AI 14: Abikielioppi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • Kurssilla kerrataan harjoituksin lukion keskeinen kielenhuolto.
AI 15: Luova kirjoittaminen   • soveltava / LV 2010-2011 vain itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä   • Kurssilla harjoitellaan eri tekstilajien, -tyyppien ja -tyylien harjoittelua.
AI 16: Lukion mediadiplomi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / aloitusvuosi 1-2 / diplomiarviointi   • Opetushallituksen vuosittain antamien ohjeiden mukaisesti suoritettava diplomi.   • Lisätietoja äidinkielen ja kirjallisuuden opettajilta.

Englanti (A1)

ENA11: Nuori ja hänen maailmansa   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
ENA12: Viestintä ja vapaa-aika   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
ENA13: Opiskelu ja työ   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
ENA14: Yhteiskunta ja ympäröivä maailma   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
ENA15: Kulttuuri   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
ENA16: Tiede, talous ja tekniikka   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
ENA17: Luonto ja kestävä kehitys   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
ENA18: Puhu ja ymmärrä paremmin   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
ENA19: Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
ENA110: Ylioppilaskirjoitukseen valmistava kurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
ENA111: Abikielioppi – perusrakenteiden kertaus → Huom! EI LV 2010 - 2011   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
ENA112: Tehokurssi - peruskieliopin vahvistaminen → Huom! EI LV 2010 - 2011   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / suoritusmerkintä
ENA113: Tehokurssi – peruskieliopin vahvistaminen   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 1 / suoritusmerkintä
ENA114: Creative Writing   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1/2 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
ENA115: Kansainvälisyyskurssi → Huom! EI LV 2010 - 2011   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / suoritusmerkintä

Ruotsi (B1)

RUB 1: Koulu ja vapaa-aika   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
RUB 2: Arkielämää Pohjoismaissa   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
RUB 3: Suomi, Pohjoismaat, Eurooppa   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
RUB 4: Elämää yhdessä ja erikseen   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RUB 5: Elinympäristömme   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RUB 6: Puhu ja ymmärrä paremmin   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RUB 7: Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
RUB 8: Kulttuurin tekijöitä ja näkijöitä   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RUB 9: Tehokertaus   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / suoritusmerkintä   • valitaan joko RUB 9 (laajuus 1) tai RUB 12 (laajuus ½)
RUB 10: Ruotsin abikurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • kirjoittamista, tekstejä, kuuntelua, kielioppia
RUB 11: Ruotsinkielisen kielialueen kulttuurikurssi → Huom! EI LV 2010 - 2011   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä
RUB 12: Tehokertaus   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1/2) / suoritusvuosi 1 / suoritusmerkintä   • valitaan joko RUB 12 (laajuus ½) tai RUB 9 (laajuus 1)

Saksa (SAA2)

SAA24: Yhteiskunta ja ympäröivä maailma   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAA25: Kulttuuri   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAA26: Tiede, talous ja tekniikka   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAA27: Luonto ja kestävä kehitys   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAA28: Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
SAA29: Abikurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • harjoittelua yo-kokeeseen
SAA210: Kansainvälisyyskurssi   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

Saksa (SAB2)

SAB21: Vapaa-aika ja harrastukset   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • vapaa-ajanvietto, harrastukset, nuorten arkipäivään liittyvät palvelutilanteet
SAB22: Meillä ja muualla   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • Suomen ja saksankielisten maiden ihmiset, maantiede, historia ja nähtävyydet
SAB23: Ennen ja nyt   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi

SAB24: Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelma → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAB25: Kulttuuri → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAB26: Yhteinen maapallomme → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAB27: Tiede ja tekniikka → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • aloitetaan valmistautuminen yo-kokeeseen
SAB28: Luonto ja kestävä kehitys → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • yo-kokeeseen harjoittelua
SAB29: Abikurssi → ei LV 2010 - 2011   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
SAB210: Kansainvälisyyskurssi   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

Saksa (SAB3)

SAB31: Hyvää päivää, hauska tutustua   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • tervehtiminen esittäytyminen, hyvästely   • perusasiat itsestä, perheestä, lähimmistä ihmissuhteista
SAB32: Näin asiat hoituvat   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • jokapäiväiset kielenkäyttötilanteet
SAB33: Vapaa-aika ja harrastukset   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
SAB34: Meillä ja muualla   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • Suomen ja saksankielisten maiden ihmiset, maantiede, historia ja nähtävyydet
SAB35: Ennen ja nyt   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAB36: Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
SAB37: Kulttuuri   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
SAB38: Yhteinen maapallomme   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • maapallon nykytila ja tulevaisuus   • Suomen ja saksankielisten maiden yhteiskuntien toiminta
SAB39: Abikurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • harjoittelua yo-kokeeseen, kielioppia, tekstejä, sanaston laajentamista
SAB310: Kansainvälisyyskurssi   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

Ranska (RAA2)

RAA24: Yhteiskunta ja ympäröivä maailma   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAA25: Kulttuuri   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAA26: Tiede, talous ja tekniikka   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAA27: Luonto ja kestävä kehitys   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAA28: Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
RAA29: Abikurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • harjoittelua yo-kokeeseen
RAA210: Kansainvälisyyskurssi   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

Ranska (RAB2)

RAB21: Vapaa-aika ja harrastukset   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
RAB22: Meillä ja muualla   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
RAB23: Ennen ja nyt   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
RAB24: Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelma → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAB25: Kulttuuri → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • ranskankielisten maiden kulttuuri: kirjallisuus, musiikki, taide
RAB26: Yhteinen maapallomme → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAB27: Tiede ja tekniikka → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • eri tieteenalat, tekniikka ja viestinnän eri muodot
RAB28: Luonto ja kestävä kehitys → ei LV 2010 - 2011   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
RAB29: Abikurssi → ei LV 2010 - 2011   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • harjoittelua yo-kokeeseen
RAB210: Kansainvälisyyskurssi   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

Ranska (RAB3)

RAB31: Hyvää päivää, hauska tutustua   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • yksinkertaiset arkipäivän viestintätilanteet   • perusasiat itsestä, perheestä, lähimmistä ihmissuhteista
RAB32: Näin asiat hoituvat   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • suku, ystävät ja jokapäiväiset kielenkäyttötilanteet
RAB33: Vapaa-aika ja harrastukset   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
RAB34: Meillä ja muualla   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • oman maan ja ranskankielisten maiden ihmiset

RAB35: Ennen ja nyt   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAB36: Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
RAB37: Kulttuuri   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • ranskankielisten maiden kulttuuri: musiikki, kirjallisuus, elokuva
RAB38: Yhteinen maapallomme   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • Suomen ja ranskankielisten maiden yhteiskunta, maapallon nykytila, tulevaisuuden näkymät
RAB39: Abikurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • harjoittelua yo-kokeeseen   • kielioppia, tekstejä, sanaston laajentamista, suullisen kielitaidon laajennusta
RAB310: Kansainvälisyyskurssi   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

Espanja (EAB3)

EAB31: Hyvää päivää, hauska tutustua   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • perhe ja ystävät, tervehtiminen, esittäytyminen ja itsestä perusasioiden kertominen   • harjoittelemme yksinkertaista arkipäivän viestintää, esim. kahvila- ja aamiaispöytätilanteissa
EAB32: Näin asiat hoituvat   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • kalenteri, aikataulut, kellonajat; arkipäivän viestintätilanteet: hotelliin majoittuminen, kulkuohjeiden kysyminen, ravintolassa tilaaminen
EAB33: Vapaa-aika ja harrastukset   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • vapaa-aika, koti, vaateostokset, sää, ihmiskeho   • kiinnostusten ja mieltymysten ilmaisu, harrastuksista kertominen, viestintätilanteet ostoksilla ja lääkärillä käydessä
EAB34: Meillä ja muualla   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • espanjankielisiä lomakohteita ja lomanviettosanastoa   • espanjankielisten ja suomalaisten ihmisten, tapojen ja kulttuurin vertailua   • puhe- ja kirjoitusviestintää
EAB35: Ennen ja nyt   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • elämä ennen ja nyt, menneistä tapahtumista kertominen   • puheviestintää ja perusrakenteiden hallinnan vahvistamista
EAB36: Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • opiskelu ja työelämä, tulevaisuudensuunnitelmat ja niistä kertominen   • työhakemusten laadinta espanjaksi
EAB37: Kulttuuri   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • kielitaidon eri osa-alueiden vahvistaminen, aihepiirinä espanjalaisten maiden kulttuurit   • kirjallisuus, musiikki, maalaustaide, elokuva
EAB38: Yhteinen maapallomme   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • yhteiskuntien toiminta, maapallon nykytila ja tulevaisuus   • kuullun- ja tekstinyymmärtämisen harjoituksia sekä yksinkertaisten selostusten laadintaa
EAB39: Abikurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • harjoittelua yo-kokeeseen   • kielioppia, tekstejä, sanaston laajentamista, kuullunymmärtämistä sekä suullisen kielitaidon harjoitusta

Matematiikka, pitkä oppimäärä (MAA)

MAA1: Funktiot ja yhtälöt   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • yhtälöiden ratkaiseminen ja funktiokäsitteen täsmentäminen
MAA2: Polynomifunktiot   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • polynomilausekkeiden sieventäminen, polynomiyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaiseminen
MAA3: Geometria   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • taso- ja avaruusgeometrian peruskäsitteet, pinta-alojen ja tilavuuksien määrittäminen
MAA4: Analyttinen geometria   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • käyrän yhtälön muodostaminen, geometria koordinaatistossa
MAA5: Vektorit   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • vektorikäsite ja vektorilaskennan perusteet
MAA6: Todennäköisyys ja tilastot   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • tilastolliset jakaumat ja tunnusluvut, todennäköisyyskäsite, todennäköisyyden laskusäännöt ja todennäköisyysjakaumat
MAA7: Derivaatta   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaiseminen, raja-arvo, jatkuvuus, derivaatta, funktion derivoiminen ja kulun tutkiminen
MAA8: Juuri- ja logaritmifunktiot   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja vastaavien yhtälöiden ratkaiseminen, yhdistetty funktio ja sen derivoiminen, käänteisfunktio
MAA9: Trigonometriset funktiot ja lukujono   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • trigonometristen funktioiden ominaisuudet ja trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen, lukujonon käsite, rekursiivinen, aritmeettinen ja geometrinen lukujono
MAA10: Integraalilaskenta   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • integraalikäsite, alkeisfunktioiden integroiminen, määrätty integraali, pinta-alojen ja tilavuuksien määrittäminen
MAA11: Lukuteoria ja logiikka   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi   • väitelauseiden formalisoiminen ja totuustaulut, todistustekniikka, lukuteorian peruskäsitteet, kongruenssi ja Eukleideen algoritmi
MAA12: Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • virheen käsite, yhtälöiden ratkaiseminen numeerisesti, algoritminen ajattelutapa, matemaattiset apuvälineet, numeerinen integrointi
MAA13: Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • jatkuvuus ja derivoituvuus, epäoleelliset raja-arvot, sarjat ja summat
MAA14: Pitkän matematiikan kertauskurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • lukion pitkän matematiikan keskeiset sisällöt, ylioppilaskokeet ja kokeessa vastaaminen
MAA15: Analyysi → ei LV 2010 - 2011   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • derivaatan geometrisia sovelluksia, differentiaaliyhtälöitä ja integroimistekniikoita

MAA16: Graafisen laskimen hyötykäyttö   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 1-2 / suoritusmerkintä   • graafisen laskimen käyttö matematiikan opiskelun apuvälineenä
MAA17: Talousmatematiikka   • soveltava / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • talouselämän käsitteitä, indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina- ja verotuslaskelmat   • (= MAB7)
MAA18: Kompleksiluvut ja vektorilaskennan tietojen syventäminen   • soveltava / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • kompleksiluvut, 2- ja 3-rivinen determinantti, risti- ja skalaarikolmitulo ja niiden sovelluksia   • suoritetaan kurssin MAA5 (Vektorit) jälkeen
MAA19: Tehokurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 1 / suoritusmerkintä   • perusopetuksen matematiikan kertaus ja täydennys   • matemaattisten käsitteiden hallinta ja tehtävien luonne

Matematiikka, lyhyt oppimäärä (MAB)

MAB1: Lausekkeet ja yhtälöt   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus, yhtälöiden muodostaminen ja ratkaiseminen, toisen asteen polynomifunktiot ja yhtälöt
MAB2: Geometria   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • taso- ja avaruusgeometrian peruskäsitteet, pinta-alojen ja tilavuuksien määrittäminen
MAB3: Matemaattisia malleja I   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • lineaarinen ja eksponentiaalinen malli, potenssi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaiseminen
MAB4: Matemaattinen analyysi   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • derivaattakäsite, polynomifunktioiden derivoiminen ja funktion kulun tutkiminen
MAB5: Tilastot ja todennäköisyys   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • tilastolliset jakaumat ja tunnusluvut, todennäköisyyskäsite, todennäköisyyden laskusäännöt ja todennäköisyysjakaumat
MAB6: Matemaattisia malleja II   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • lineaariset yhtälöparit ja yhtälöryhmät, kahden muuttujan epäyhtälöt, lineaarinen optimointi, lukujonon käsite, aritmeettinen ja geometrinen lukujono
MAB7: Talousmatematiikka   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • talouselämän käsitteitä, indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina- ja verotuslaskelmat   • suoritetaan kurssin MAB6 (Matemaattisia malleja II) jälkeen
MAB8: Matemaattisia malleja III   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • trigonometriset funktiot ja trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen, vektorit ja niiden peruslaskutoimitukset, vektorit koordinaatistossa
MAB9: Lyhyen matematiikan kertauskurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • lukion lyhyen matematiikan keskeiset sisällöt, ylioppilaskokeet ja kokeessa vastaaminen
MAB10: Tehokurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 1 / suoritusmerkintä   • perusopetuksen matematiikan kertaus ja täydennys, matemaattisten käsitteiden hallinta ja tehtävien luonne

MAB11: Tehokurssi → ei LV 2010 – 2011

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / suoritusmerkintä
- MAB10-kurssi laajempaan – valitse joko MAB10 tai MAB11

MAB12: Lukuteoria ja logiikka

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- väitelauseiden formalisoiminen ja totuustaulut, todistustekniikka, lukuteorian peruskäsitteet, kongruenssi ja Eukleideen algoritmi
- **Huom! Valitse kurssitarjottimesta MAA11**

Fysiikka (FY)**FY1: Fysiikka luonnontieteenä**

- pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- mittaamisen perusteet, liikkeen kuvaaminen, voima, energia, aineen rakenne ja perusvuorovaikutukset, säteily

FY2: Lämpö

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- energian säilyminen, termodynaamiset tilanmuuttajat, lämpölaajeneminen, kaasujen tilanyhtälöt, lämpöopin pääsäännöt ja faasimuutokset

FY3: Aallot

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi
- värähdysliike, aallon synty ja eteneminen, aaltoliikkeen perusilmiöt, sädeoptiikka sekä ääni aaltoliikkeenä

FY4: Liikkeen lait

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- mekaniikan perusteet suoraviivaisessa liikkeessä, mekaaninen energia, työperiaate ja liikemäärä

FY5: Pyöriminen ja gravitaatio

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- statiikka, mekaniikan perusteet pyörimisessä ja käyräviivaisissa liikkeissä, gravitaatio ja heitto-
liike

FY6: Sähkö

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- tasavirtapiirit, sähkökenttä, vastukset, kondensaattorit ja puolijohteet, virtapiirilaskut

FY7: Sähkömagnetismi

- pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- magnetismi, magneettikenttä, sähkömagneettiset induktioilmiöt ja vaihtovirtapiirit

FY8: Aine ja säteily

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- sähkömagneettinen säteily, valosähköinen ilmiö, röntgensäteily, dualismi, atomimallit ja atomin rakenne, ydinfysiikka

FY9: Lukion fysiikan kertaus

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- valmistautumista fysiikan ylioppilaskirjoitukseen

FY10: Fysiikan työkurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / suoritusmerkintä
- fysiikan mittauksia ja niihin tehtävät työselostukset
- ennen kurssia pitää olla suoritettuina kurssit FY1 – FY4

FY11: Tähtitiede ja kosmologia

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi
- astrofysiikkaa ja kosmologiaa, tähtihavainnot, tähtien rakenne ja elinkaari, Aurinkokunta, ulkoavaruus

Kemia (KE)

KE1: Ihmisen ja elinympäristön kemia

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- hiiliyhdisteiden kemiaa, seokset, ainemäärä ja pitoisuus

KE2: Kemian mikromaailma

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- aineen rakenne, jaksollinen järjestelmä, kemiallinen sidos, isomeria

KE3: Reaktiot ja energia

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi
- reaktiotyypit, mekanismit ja nopeus, ainemäärälaskuja

KE4: Metallit ja materiaalit

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- metallien jännitesarja, elektrolyysi, hapettuminen ja pelkistyminen
- polymeereja ja muita materiaaleja, metallien ja epämetallien yleistä kemiaa

KE5: Reaktiot ja tasapaino

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset, reaktiotasapaino

KE6: Kemian työkurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- laboratoriotöitä, tutustumiskäynti
- ei koetta

KE8: Kemian kertauskurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- kemian kurssien KE1 – KE5 syventävä kertaus
- harjoitustehtäviä
- vain ylioppilaskokeeseen valmistautuvalle

TIETOTEKNIikka (AT)

AT1: Tietokoneiden käytön perusteet

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / suoritusmerkintä
- tietokoneiden peruskäyttö, tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, esitysgrafiikka, tiedonhaku Internetistä, HTML-alkeet

AT3: WWW-julkaiseminen ja kuvankäsittely

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä
- HTML-kielen laajennus, CSS, editorien käyttö, www-sivujen tekeminen, kuvankäsittely

AT4: Ohjelmointikurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä
- ohjelmoinnin perusteita – ohjelmointikieli vaihtuu vuosittain

AT5: Multimedia → ei LV 2010 - 2011

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

AT6: Tieto- ja viestintäteknikan omatoimikurssi → ei LV 2010 - 2011

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä

BIOLOGIA (BI)

BI1: Eliömaailma

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- elämän tunnusmerkit, erilaisten eliöryhmien ryhmittelyä, ekosysteemien rakentuminen ja toiminta, elämän erilaisuus ja evoluutio maapallolla

BI2: Solu ja perinnöllisyys

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- solu: elävien eliöiden perusyksikkö, soluissa tapahtuvat elämänilmiöt
- perinnöllisyystieteen perusteet: DNA, periytyminen, perintöaineksen muuttuminen

BI3: Ympäristöekologia

- syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi
- erilaisia luonnon ekosysteemejä, monimuotoisuus luonnossa
- ympäristön muutokset, ihmisen vaikutus ympäristömuutoksiin, kaupunkiekologiaa
- mahdollisesti opintoretki

BI4: Ihmisen biologia   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • ihmisen elintoimintojen tarkastelua (kudos-, solu- ja molekyylylitaso)   • ihmisen evoluutiohistoria, lisääntyminen ja yksilönkehitys
BI5: Bioteknologia   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • solun hienorakenne, geenien toiminta, geeniteknologia ja jalostus, geenit ja geenisairaudet   • bioteknologiaa, mikrobiologiaa   • mahdollisesti opintoretki
BI6: Luonnon lumoa –työkurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / suoritusmerkintä   • elämän monimuotoisuuden etsiminen, havainnoiminen ja tutkiminen   • vaihtuvia aiheita ja töitä mm. lajintunnistusta ja eliöiden rakenteen ja toiminnan tutkimista   • opintoretkiä
BI7: Vielä kerran –kertauskurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • kertausta ylioppilaskirjoituksia varten
BI8: Biologian työkurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / suoritusmerkintä   • Enäjärven ekologinen tutkiminen, banaanikärpästen perinnöllisyys, bakteeritutkimusta   • kirjallisten työselostusten tekemistä, mahdollisesti opintoretkiä

Maantiede (GE)

GE1: Sininen planeetta   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • Maapallo avaruudessa, Maapallon geologinen rakenne   • ilma- ja vesikehän ilmiöt, endo- ja eksogeeniset ilmiöt   • mahdollisesti opintoretki
GE2: Yhteinen maailma   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi   • väestön rakenteelliset, alueelliset ja kulttuuriset erot maapallolla   • ravinnontuotanto eri osissa maapalloa, luonnonvarat → teollisuuden sijoittuminen   • ihmisen alueellinen toiminnan rakentuminen
GE3: Riskien maailma   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • hasardimaantiede: Miten luonnonilmiöt vaikuttavat ihmisen toimintoihin maapallolla? Miten ihmisen omilla toimillaan aiheuttaa alueellisia hasardeja?   • mahdollinen opintoretki
GE4: Aluetutkimus   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • maantieteellisen tiedon kerääminen, karttojen tutkiminen ja tulkitseminen, maantieteen työmenetelmät, teemakartat, aluetutkimus, paikkatietojärjestelmät   • mahdollinen opintoretki
GE5: Kerran vielä –kertauskurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • kertausta ylioppilaskirjoituksia varten

Historia (HI)

HI1: Ihminen, ympäristö ja kulttuuri   • pakollinen / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • ihmisen ja luonnon vuorovaikutus sekä toimintaympäristön kehittyminen esihistoriasta nykyaikaan
HI2: Eurooppalainen ihminen   • pakollinen / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • eurooppalaisen kulttuurin keskeiset saavutukset sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutos sekä tieteellinen ja aatteellinen kehitys

HI3: Kansainväliset suhteet   • pakollinen / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien
HI4: Suomen historian käännekohtia   • pakollinen / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan
HI5: Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan   • syventävä / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi   • Suomen historiaa esihistoriasta vuoteen 1809 sekä suomalaista kulttuuriperintöä   • kurssiin sisältyy opintoretki
HI6: Kulttuurien kohtaaminen   • syventävä / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • kohtaaminen ulkoeurooppalaisten kulttuurien kanssa   • tarkastellaan kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta
HI7: Sotahistoria   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä   • sodan etiikka, Miksi sotia käydään? Mitä sodista on seurannut? Onko tulevaisuudessa sotia?   • kurssin voi suorittaa myös verkkokurssina
HI8: Historian kertauskurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   kertausta ylioppilaskirjoituksia varten
HI9: Antiikin historian verkkokurssi   • soveltava / itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä   • antiikin Kreikan ja Rooman kulttuuri-, taide- ja sosiaalishistoriaa   • sisältää verkossa olevien tehtävien tekemistä ja tutkielman / esseiden laatimista   • ilmoittautuminen itsenäisen suorituksen lomakkeella

YHTEISKUNTAOPPI (YH)

YH1: Yhteiskuntatieto   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteiden sekä hyvinvointiyhteiskunnan tunteminen, valta ja vaikuttaminen
YH2: Taloustieto   • pakollinen / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • kansantalouden keskeisten periaatteiden tunteminen   • taloudellisten kysymysten käsittelyä kuluttajan, yritysten ja valtion näkökulmista
YH3: Kansalaisen lakitieto   • syventävä / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • selvitetään oikeuksia, etuja ja velvollisuuksia kansalaisena, kuluttajana ja työntekijänä
YH4: Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni sekä maailmantilanne nyt   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • perehtymistä ajankohtaiseen maailmantilanteeseen ja EU:n toimintaan   • valmiutta ajankohtaiseen keskusteluun EU:sta ja ajankohtaisista poliittisista kysymyksistä
YH5: Yhteiskuntaopin kertauskurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • kertausta ylioppilaskirjoituksia varten

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO (ET)

ET1: Hyvä elämä

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- identiteetin ja yksilöllisen elämän muodostuminen ja sisältö sekä mahdollisuudet hyvän elämän tavoitteluun

ET2: Maailmankuva

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- Pohditaan maailmankuvan muodostumista ja nykyajassa vaikuttavien maailmankuvien eroja sekä valmistaudutaan kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien perusteluja.

ET3: Yksilö ja yhteisö

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- Pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta.
- Perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

ET4: Kulttuuriperintö ja identiteetti

- syventävä / itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- Pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohdaksi sekä toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ilmiönä. Perehdytään sekä maailman että Suomen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

ET5: Maailman selittäminen katsomusperinteissä

- syventävä / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- Pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä.
- Perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen. ET5 = UE4

FILOSOFIA (FI)

FI1: Johdatus filosofiseen ajatteluun

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- keskeisten filosofisten ongelmien pohdintaa, erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen hahmottamista sekä itsenäisen ajattelun kehittämistä

FI2: Filosofinen etiikka

- syventävä / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- tutustuminen filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin
- elämän ja toiminnan arviointia moraaliseen näkökulmasta

FI3: Tiedon ja todellisuuden filosofia

- syventävä / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- tieto ja tietäminen filosofiassa
- tutustuminen todellisuuden perusrakenteisiin, tieteellisen tutkimuksen luonteeseen sekä tiedollisten uskomusten kriittiseen arviointiin

FI4: Yhteiskuntafilosofia

- syventävä / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- perehtyminen yhteiskuntafilosofian keskeisiin suuntauksiin
- oikeudenmukaisuuden, yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien sekä vallan ja omistamisen oikeuttamisen pohdintaa

FI5: Filosofian kertauskurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
- kertausta ylioppilaskirjoituksia varten

OPINTO-OHJAUS (OP)

OP1: Koulutus, työ ja tulevaisuus

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä
- lukio-opiskelu ja jatko-opiskelu; suoritetaan hajautetusti kolmen vuoden aikana

OP2: Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta → ei LV 2010 - 2011

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / suoritusmerkintä

OP3: Tutortoiminta

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / suoritusmerkintä
- koulutus ja toimiminen tutorina

OP4: Perehtyminen jatko-opintoihin

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
- jatko-opintosuunnitelmistaan epävarmoille

OP5: Työelämä tietous

- soveltava / itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä
- vain itsenäisesti - suoritusohjeet opinto-ohjaajalta

OP6: Yrittäjyyskurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä
- tutustuminen yrittäjyyteen ja yritystoimintaan

EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO (UE)**UE1: Uskonnon luonne ja merkitys**

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- uskonnon määrittely, tutkiminen, ydinkysymykset; uskonto yhteisössä ja yksilön kokemuksessa
- Raamattu pyhänä kirjallisuutena
- Raamatun synty, sisältö, tutkimus, tulkinta ja vaikutus kulttuuriin

UE2: Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
- kristillisen kirkon synty, alkukirkko, idän ja lännen kirkon ero
- lännen kirkko keskiajalla, idän kirkon kehitys, reformaatio, kirkot uudella ajalla, nykyinen kristikunta, kirkkojen ja uskontojen vuoropuhelu

UE3: Ihmisen elämä ja etiikka

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema
- kristillinen käsitys Jumalasta, ihmisestä, pelastumisesta ja luonnosta
- hyvä ja paha, kristillinen etiikka, teoriat; yksilö- ja yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä

UE4: Uskontojen maailmat

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan ja Japanin uskonnot, juutalaisuus ja islam levinneisyyden, kannattajamäärien, pyhien kirjojen, opin, kultin, rituaalien ym. näkökulmasta. Luonnonkansojen uskonnot

UE5: Mihin suomalainen uskoo?

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi
- muinaissuomalainen uskonto, Suomen kirkkohistorian yleislinjat, luterilainen kirkko, muita kristillisiä ja ei kristillisiä yhteisöjä Suomessa. Kristinuskon kulttuuri- ja yhteiskuntavaikutukset Suomessa

UE 6: Eettinen toimintakurssi

- soveltava / vain itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / suoritusmerkintä
- kohteena jokin humanitääristä työtä tekevä järjestö, yhteisö, yhdistys oppilaan valinnan mukaan

UE 7: Ihmissuhdekurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / suoritusmerkintä
- kurssin ohjelma: 2 tuntia koulussa ja noin 2 vuorokautta Vihdin seurakunnan leirikeskuksesta
- elämänkaaren vaiheet, itsetunto, tunteet, kuunteleminen, minä- ja sinä -viestit, ihmissuhteet perheessä, ystäväpiirissä, parisuhteessa...

UE 8: Uskonnon kertauskurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 2-3 / suoritusmerkintä
- koko lukion uskontokurssien kertaaminen - harjoitustehtäviä
- Yo-kokeeseen valmistautuvalle

ORTODOKSINEN USKONTO (UO)

UO1: Ortodoksinen maailma   • pakollinen / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi
UO2: Uskonoppi ja etiikka   • pakollinen / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
UO3: Raamattutieto   • pakollinen / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi
UO4: Uskonto ja maailmat, vastaava kurssi UE4   • syventävä / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
UO5: Ortodoksinen Suomi   • syventävä / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi

PSYKOLOGIA (PS)

PS1: Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
PS2: Ihmisen psyykkinen kehitys   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi   • vauvaikä, lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus; kehitykseen vaikuttavat tekijät
PS3: Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • psyyke ja aivot, kognitiivisen toiminnan perusteita: vireys, tarkkaavaisuus, aistiminen, havaitseminen, muisti ja oppiminen
PS4: Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi
PS5: Persoonallisuus ja mielenterveys   • syventävä / ei suositella itsenäistä suorittamista / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
PS6: Sosiaalipsykologia   • soveltava / myös itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi   • ryhmän toiminta, vuorovaikutus, sosiaalisten havaintojen jäsentyminen, yksilö yhteisön osana
PS7: Vuorovaikutuskuvia   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • ihmisten välisen vuorovaikutuksen tarkastelua havainnoiden, pohtien ja psykologian uudempia teorioita ja työskentelytapoja soveltaen
PS8: Opiskelutaitoa ja ajattelun voimaa   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi   • oppimisen ja ajattelun psykologian pohjalta kehitetään omia opiskelutottumuksia ja viritellään tutkivaa, pohtivaa mieltä
PS9: Kertauskurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • psykologian yo-kokeessa suorittavalle   • valmistautumista yo-kokeeseen ja kurssien kertausta

TERVEYSTIETO (TE)

TE1: Terveiden perusteet   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • terveyden ja sairauden määrittelyä, terveelliset elämäntavat, opiskelukykyisyys, kansanterveys ja terveysuhat
TE2: Nuoret, terveys ja arkielämä   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi   • aikuisuuden ja itsetuntemuksen näkökulma, terveyden ylläpito, terveysvalintojen ja -ongelmien arviointi
TE3: Terveys ja tutkimus   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • terveystietojen syventäminen, elämä ja kuolema, hyvä vai paha olo, terveystottumukset, pienoisterveystutkimus

TE4: Nuoren fyysinen ja psyykinen turvallisuus

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / suoritusmerkintä
- käytännön ensiaputaitoja, auttaminen, mahdollinen tutustumiskäynti

TE5: Terveystiedon kertauskurssi

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus ½ / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
- yo-kokeeseen valmistautuvalle

KUVATAIDE (KU)**KU1: Minä, kuva ja kulttuuri**

- pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi
- taiteen ja taidekäsityksen avaamista, taidehistoriaa, taidekuvan analysointia ja tulkintaa, kuvan rakentamisen keinoja, muotoilua, eri tekniikoihin tutustumista ja omaa kuvallista ilmaisua

KU2: Ympäristö, paikka ja tila

- pakollinen - syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-2 / numeroarviointi
- tilan käsite ja tilan kokeminen, arkkitehtuuri ja muotoilu, maisema, rakennus, esine ja taideteos
- mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut

KU3: Media ja kuvien viestit

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- median kuvat ja niiden tarkastelu, graafinen suunnittelu, kuva ja sana (valokuva, elokuva, video, internet (www-maailma ja tietokonepelit))
- tuotemerkkien visuaalinen maailma

KU4: Taiteen kuvista omiin kuviin

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- taidekuvan tulkinta ja analyysi, taidehistorian ja taiteen tuntemuksen kautta omaan ilmaisuun
- luomisprosessin vaiheet, kuvan sisällön ja muodon viestit

KU5: Nykytaiteen työpaja

- syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- nykytaiteen työtavat, ilmiöt ja käsitykset, erilaiset visuaaliset alakulttuurit, taiteen ammatit ja organisaatiot
- oman projektin toteuttaminen

KU6: Maalauksen työpaja

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- värioppia ja -ilmaisua, akryylimaalaus ja öljymaalaukset; tekniikat ja niiden mahdollisuudet, oma ilmaisu

KU7: Grafiikan työpaja

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- grafiikan menetelmät: laakapaino, syväpaino ja kohopaino, materiaalit, vedostaminen, merkinnot ja kehystäminen
- kurssilla tehdään kartonkigrafiikkaa

KU8: Piirtämisen työpaja

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- piirustus ja piirtimet, piirtämisen tekniikoita, sommittelua ja omaa ilmaisua

KU9: Keramiikan ja kuvanveiston työpaja

- soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
- rakentelua ja muovailua, veistoksia ja käyttöesineitä savesta ja muista materiaaleista (esim. kipsi, kanaverkko, rautalanka, paperimassa jne.)

KU10: Kuvataiteen lukiodiplomi

- soveltava / itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / numeroarviointi
- Opetushallituksen vuosittain antamien ohjeiden mukaan itsenäisesti suoritettava diplomi.
- Vähintään neljä kuvataidekurssia oltava suoritettuna ennen diplomia. Lisätietoja kuvataideopettajalta.

MUSIIKKI (MU)

MU1: Musiikki ja minä   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • erilaiset mahdollisuudet osallistua musiikkikulttuuriin, paljon musisointia
MU2: Moniääninen Suomi   • pakollinen - syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • monipuolista musiikkia, pääpaino musisoinnissa ja kuuntelussa
MU3: Ovet auki musiikille   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi   • tutustumista erilaisiin musiikkikulttuureihin soittaen, laulaen, kuunnellen
MU4: Musiikki viestii ja vaikuttaa   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi   • musiikki esim. elokuvissa, näyttämöllä, joukkoviestimissä
MU5: Musiikkiprojekti   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi   • tuotetaan musiikkiproductio, esim. musikaali, kavalkadi, show
MU6: Lauluyhtye / kuoro   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
MU7: Bändikurssi / soitinyhtyeet   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
MU8: Laulun ABC   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi
MU9: Musiikin lukiodiplomi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi

LIIKUNTA (LI)

LI 1: Taitoa ja kuntoa   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1 / numeroarviointi   • perustaitojen ylläpito ja kehittäminen, palloilu, suunnistus, musiikkiliikunta, uinti ja muita lajeja
LI2: Liikuntaa yhdessä ja erikseen   • pakollinen / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2 / numeroarviointi   • fyysisen kunnon harjoittelu, lihashuolto ja rentoutus, palloilu, talviliikunta ja muita lajeja
LI3: Virkisty liikunnasta   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi   • oma liikuntasuunnitelma ja sen toteutus, virkistys, uudet liikuntalajit
LI4: Yhdessä liikkuen   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 2-3 / numeroarviointi   • Wanhojen päivän perinne, salonki- ja vakiotanssit, esiintyminen
LI5: Kuntoliikunta   • syventävä / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / numeroarviointi   • henkilökohtainen liikuntasuunnitelma, oman kunnon kohotus ja seuranta
LI6: Rentoutuminen, stressinhallinta ja virkistysliikunta   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
LI7: Retkeilykurssi   • soveltava / ei itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä   • vaeltaen, pyöräillen, meloen, retken suunnittelu ja toteutus
LI8: Harrastuskurssi   • soveltava / vain itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä   • kerätään liikuntakerrat kursseista LI 1 – 3, 5, 6, 8
LI9: Liikunnan lukiodiplomi   • soveltava / vain itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 3 / suoritusmerkintä
LI10 – LI12: Valmennuskurssi urheilijalle   • soveltava / vain itsenäisesti / laajuus 1 / suoritusvuosi 1-3 / suoritusmerkintä   • kilpaurheilijan itsenäinen kurssi, joka sovitaan erikseen opettajan kanssa   • lukukauden aikana voi suorittaa yhden valmennuskurssin   • valtakunnallinen valmentaja- tai ohjaajakurssi (40 h) sopii kurssiksi

